

تاریخ: ۱۴۰۱/۳/۱۲	با اسمه تعالی	نام و نام خانوادگی:
مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	اداره آموزش و پرورش ناحیه/شهرستان.....	دبیرستان:
ساعت شروع: ۸ صبح	مؤسسه فرهنگی آموزشی امام حسین علیه السلام	شماره کلاس:
تعداد صفحه: ۴	امتحان علوم و فنون ۱ نیمسال دوم(خرداد ۱۴۰۱)	پایه دهم انسانی

بارم

تاریخ ادبیات و سبک شناسی (۴ نمره)

- ۱- عبارت های داده شده را با واژه های مناسب کامل کنید.
- الف) کاربرد واژه های کهن در قلمرو ..... بررسی می شود.
- ب) بهره گیری کمتر از لغات عربی از واژگی های سبک نثر دوره ..... است.
- ج) زبان های ایرانی میانه به دو گروه ..... و ..... تقسیم می شوند.
- د) سبک دوره سلجوقی را باید ..... نام نهاد؛ زیرا واژگی های سبک عراقی نیز در آن به چشم می خورد.
- ۲- در هر یک از موارد گروه در قسمت «ب» شرح و توضیح کدام واژه در گروه «الف» آمده است؟ (دو مورد اضافی است)

ب	الف
ناصرخسرو	الف) شاعری در قرن ششم که در تجدید سبک از خراسانی به عراقی بسیار تاثیر گذار بود.
فارسی میانه	ب) شرق و شمال شرقی ایران منطقه رواج چه زبانی بود.
جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی	ج) شاعر قرن ششم ابتدا مدیحه گو بود در دوره دوم حیات شاعری به سیر و سلوک معنوی پرداخت.
فارسی دری	
سنایی	

- ۳- از بین موارد داده شده چهار مورد از مضماین عمدہ و برجسته شعری در قرن ششم و هفتم است آن ها را مشخص کنید :

بدبینی شاعران نسبت به دنیا - روح شادی و نشاط و خوش باشی - شکایت از روزگار - حکمت و دانش و اندیشه های دینی - حماسه و مدح - واقع گرایی - طرح نابسامانی های اجتماعی

۴- آوردن آرایه های ادبی فراوان ، امثال و اشعار گوناگون از عربی و پارسی و اصطلاحات علمی از ویژگی های کدام نوع نثر است ؟ نخستین نمونه این نثر چه کتابی است؟

۵- سبک شعر را تعریف کنید.

موسیقی شعر (۶ نمره)

۶- واژه « بادآورده » را یکبار با حذف همزه و بار دیگر بدون حذف همزه تقطیع کنید و زیر هر هجاعلامت آنرا بگذارید.
بادآورده : با حذف همزه: بدون حذف همزه:

۷- دریست زیر چند هجای کوتاه وجود دارد؟

ای به ازل بوده و نابوده ما

۸- صامت ها و مصوتهای واژه های زیر را بنویسید.

(الف) آماده

ب) خواهر

۹- بیت داده شده را به خط عروضی بنویسید.

هم به امید تو خدای آمدیم

پیش تو گر بی سر و پای آمدیم

۱۰- بیت داده شده را تقطیع هجایی کنید و علامت هر هجا را بنویسید.

توانسانی چرا مُردارخواری؟ چرا از سفره‌ی خود برکناری؟

زیبایی شناسی (۶ نمره)

۱۱- در ایيات داده شده آرایه های « موازن، ترجیح، واج آرایی و تکرار را بیابید و مقابل هر بیت بنویسید.

(الف) طیران مرغ دیدی؟ تو ز پای بند شهوت به درآی تا بینی طیران آدمیت)

(ب) هم عقل دویده در رکابت هم شرع خزیده در پناهت)

(پ) لبخند تو خلاصه خوبی هاست لختی بخند خنده گل زیباست)

(ت) برگ بی برگی بود ما را نوال مرگ بی مرگی بود ما را حلal)

۱۲- در کدام بیت ردیف وجود ندارد؟ دلیل خود را بنویسید.

- الف) به جهان خرم از آنم که جهان خرم از وست عاشقم برهمه عالم که همه عالم از وست
ب) گلاب است گویی به جویش روان همی شاد گردد ز بویش روان

۱۳- با توجه به ایات داده شده به سوالات پاسخ دهید:

«آتش قهر برافروخته اند خان و مان ضعفا سوخته اند
ای پادشه خوبان داد از غم تنها ی دل بی تو به جان آمد وقت است که باز آیی»
الف) قاعده قافیه را در هر دو بیت بیان کنید.

۰/۵

بیت اول :

۰/۲۵

ب) حروف اصلی قافیه را در بیت اول بنویسید.

۰/۲۵

پ) حروف الحاقی در بیت دوم را مشخص کنید.

۰/۵

۱۴- کدام یک از ایات داده شده ذوقافیتین است؟

الف) ای از مکارم تو شده درجهان خبر افکنده از سیاست تو آسمان سپر

ب) گلزار و باغ عالمی، چشم و چراغ عالمی هم درد و داغ عالمی، چون پا نهی اندر جفا

۱

۱۵- نوع جناس های مشخص شده را در ایات زیربیان کنید.

الف) صدهزاران گل شکفت و بانگ مرغی برنخاست عندهیان را چه پیش آمد؟ هزاران را چه شد؟

ب) کار دلم به جان رسد کارد به استخوان رسد ناله کنم بگویدم : دم مزن و بیان مکن

پ) خوشانماز ونیاز کسی که از سر درد به آب دیده و خون جگر طهارت کرد

ت) ای مهر تو در دلها ، وی مهر تو برلبها وی شور تو در سرها ، وی سر تو در جان ها

۱۶- در هر عبارت سجع را بیابید و نوع آن را مشخص نمایید.

الف) خبری که دانی دلی: بیازار، تو خاموش تا دیگری بیارد.

ب) ملک بی دین باطل است و دین بی ملک ضایع.

پ) منت خدای را که طاعتمند موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت

نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)

- ۱۷- با توجه به شعر به پرسش‌ها پاسخ دهید.
۰/۵	ای خوشا این جهان بدین هنگام از گل سیب و از گل بادام دشت همچون صحیفه‌ای زرخام سوی باده همی دهد پیغام	گل بخندید و باغ شد پدرام چون بناآگوش نیکوان شد باغ همچو لوح زمردین گشته گل سوری به دست بادبهار
- (الف) دو ویژگی ادبی در شعر را بنویسید.
- ۰/۵
- ب) دو مورد ویژگی زبانی در شعر داده شده بنویسید.
- ۰/۵
- پ) کدام یک از موارد ذکر شده از قلمرو فکری در شعر فوق وجود دارد؟ (دو مورد بیابید)
- روح شادی و نشاط و خوش باشی - روح حمامه بر شعر حاکم است - واقع گرایست و توصیفاتش طبیعی، ساده و محسوس و عینی است - پند و اندرز دارد - دارای پیچیدگی عرفانی است.
- ۱۸- هر یک از ویژگی‌های سبکی داده شده به کدام یک از ایات داده شده هم خوانی دارد؟ مورد مناسب را داخل پرانتز جلو بیت وارد کنید
۱	معشوق زمینی - پند و اندرز - متمم با دو حرف اضافه - کهنه و مهجور بودن لغات	الف) مرا بتی است که بر روی او به آذر ماه گل شکفته بود و ارغوان تازه به هم ( )
		ب) مهتری گر به کام شیر در است شو خطر کن ز کام شیر بجوى ( )
		پ) مرا بسود و فرو ریخت هرچه دندان بود نبود دندان لا بل چراغ تابان بود ( )
		ت) به سرای سپنج مهمان را دل نهادن همیشگی نه رواست ( )
- ۱۹- با توجه به عبارت زیر سه ویژگی نثر عراقی (قرن ششم) را بنویسید.
- بازارگانی بود بسیار مال و او را فرزندان در رسیدند و از کسب و حرفت اعراض نمودند و دست اسراف به مال او دراز کردند . پدر موعظت و ملامت ایشان واجب دید و در اثنای آن گفت: ای فرزندان اهل دنیا جویان سه رتبت اند و بدان نرسند مگر به چهار خصلت اما آن سه که طالب آنند ، فراخی معیشت است و رفعت منزلت ، و رسیدن به ثواب آخرت ؛ و آن چهار که به وسیلت آن بدین اغراض توان رسید ، الف گدن مال است از وجه پسندیده

موفق باشد

تاریخ ۱۴۰۱/۳/۱۲

با اسمه تعالیٰ

پاسخنامه علوم و فنون ۱

بارم

۱/۲۵

۱-الف) زبانی ب) سامانی ج) پارتی و پهلوی د) بینابین

۲-الف) جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی

ب) فارسی دری

۰/۷۵

ج) سنایی

۳-بدبینی شاعران نسبت به دنیا - شکایت از روزگار - حکمت و دانش و اندیشه های دینی - طرح نابسامانی های اجتماعی

۰/۵

۴-نشرفی - کلیله و دمنه

۰/۵

۵-به مجموعه ویژگی هایی که شاعر یا نویسنده در نحوه بیان اندیشه به کار می گیرد

۱

۶-بادآورده : با حذف همزه: باد / آ / وَر / د - - - ع

بدون حذف همزه: با / دا / وَر / د - - - ع

۰/۵

۷- تا

۰/۵

۸-الف) آماده ء ص / م / م ص / م / ه ص / م / د ص / م / ا ر ص

۲

۹-پیش ت گر بی سرپایامدیم هم ب امید ت خُدا یامدیم

-۱۰

ری	خا	ر	دا	مْر	را	ج	نی	سا	ان	ت
ری	نا	ک	بَر	خُد	ی	ر	سُف	آز	را	چ
-	-	ع	-	-	-	ع	-	-	-	ع

۱	۱۱- الف) طیران مرغ دیدی؟ تو ز پای بند شهوت به درآی تا بینی طیران آدمیت(تکرار) ب) هم عقل دویده در رکابت هم شرع خزیده درپناهت(موازنہ) پ) لبخند تو خلاصه خوبی هاست لختی بخند خنده گل زیباست(واج آرایی) ت) برگ بی برگی بود ما را نوال مرگ بی مرگی بود ما را حلال(ترصیع)
۱	۱۲- ب - چون روان و روان جناس تام است و کلمه قافیه
۰/۵	۱۳- الف) بیت اول : قاعده ۱ بیت دوم:قاعده ۲
۰/۲۵	ب) وخت
۰/۲۵	پ) بی
۰/۵	۱۴- الف
۱	۱۵- الف - جناس تام ب - جناس ناقص افزایشی پ- جناس ناقص اختلافی ت - جناس ناقص حرکتی
۰/۵	۱۶- الف) بیازارد، بیارد. سجع مطرف
۰/۵	ب) باطل و ضایع. سجع متوازن
۰/۵	پ) قربت و نعمت سجع متوازی
۰/۵	۱۷- الف) قالب قصیده - استفاده از آرایه های طبیعی و در حد اعتدال - قافیه ساده - در توصیف پدیده ها از تشبیه حسی بهره گرفته است - تشخیص - استعاره - تشبیه
۰/۵	ب) سادگی زبان شعر - کمی لغات عربی - تفاوت تلفظ برخی لغات - استفاده از لغات اصیل فارسی
۰/۵	پ) روح شادی و نشاط و خوش باشی - واقع گرایست و توصیفاتش طبیعی ، ساده و محسوس و عینی است
۱	۱۸- الف) (معشوق زمینی) ب) (متمم با دو حرف اضافه) پ) (کهنه و مهجور بودن لغات) ت) (پند و اندرز)
۱/۵	۱۹- استفاده از آرایه سجع - حذف فعل به قرینه - لغات مهجور عربی - رواج نشردادستانی - آوردن مترادفات